



THEMA:

500 JAAR REFORMATIE

- Reformatie was een stap richting
Verlichting en democratie – 3
Klaas van de Zwaag - Reformatie Vandaag – 4
Luthers Utrecht - 5 oktober – 4
In memoriam – 4 / 5
Column – 5
Veel gezichten – 6 / 7
Gemeente in beweging – 8
Collectiebestemmingen – 10
Agenda – 11
De kerkproeverij is voor herhaling
vatbaar – 11
Kerkdiensten – 12
OrgelExtra – 12
Lied van de maand – 12

Omslag van: *De klokkenluider van Wittenberg*,
Auteur(s): Raymond R. Hausoul, Michael Verpeut,
Veerle Biesbrouck. Boekencentrum, 2016.

H4H-voorgangers:

De Reformatie is een voortgaande zaak

Door Dirk Visser

"Na eeuwen van vijandschap is er nu sprake van toenadering", zegt pater Gregory Brenninkmeijer S.J., een van de vier H4H-voorgangers van de kerken rond het Spui. H4H staat voor de heilige 4-hoek, de samenwerking tussen onze naaste buur de RK Krijtberg, de Lutherse Kerk aan de overzijde van het Singel, de English Reformed Church op het Begijnhof en de Singelkerk. "De Rooms-Katholieke Kerk stond echt vijandig tegenover de kerken van de Reformatie. Protestanten waren erger dan heidenen, want die konden het niet helpen, maar protestanten zouden beter moeten weten."

Brenninkmeijer vervolgt: "Uiteraard kunnen we een geschiedenis van ruim 400 jaar niet in enkele tientallen jaren achter ons laten. Daarom is het ook geen wonder dat er in de RK Kerk nog maar weinig aandacht is voor onze gezamenlijke activiteiten. Maar dat de officiële RK Kerk alleen maar spreekt over herdenken van de Reformatie en niet over vieren ervan, vind ik betreurenswaardig."

Hij noemt het een grote stap vooruit "dat wij als H4H-voorgangers bij elkaar komen." De vier voorgangers,

behalve Brenninkmeijer en Leegte, ook pastor Lance Stone van de English Reformed Church en de lutherse predikant Andreas Wöhle, ontmoeten elkaar eens in de twee maanden. Tijdens de lunch bij een van hen thuis bespreken zij dan uiteenlopende kerkelijke en theologische onderwerpen.

De samenwerking van de voorgangers van Krijtberg, Lutherse Kerk en het Singel ontstond op initiatief van de Krijtberg, vertelt Leegte. Later kwam Stone erbij: H3H werd H4H. "De gezamenlijke vieringen begonnen met een

Lees verder op pagina 2

'Adventszingen'. Daarna kwam er een gezamenlijke Vesperdienst tijdens de Week van Gebed voor de Eenheid en tijdens de Vredesweek. Met een oecumenisch as-kruisje beginnen we nu samen de Veertigdagentijd. Een gemeenschappelijk Kerkenpad is de laatste aanwinst. Er is maar één keer een Pinkster-barbecue geweest achter de Singelkerk." Henk Leegte: "Wij hebben elkaar leren kennen." Brenninkmeijer: "Wij hebben elkaar ook leren waarderen."

Nogmaals Leegte: "Als collega's doen wij min of meer hetzelfde werk. Het is dan interessant en soms ook troostend om te horen hoe zij met de vragen van alledag omgaan. Niet alleen zijn de vragen dezelfde, maar vaak ook de antwoorden. In dat alles in de context van een post-seculiere stad."

Stone vult aan: "Ik vind het fascinerend en erg stimulerend hoe kerken nu samenwerken. Dat is totaal anders dan het ooit was. Ik behoor ook tot een groep Engelsprekende voorgangers. Daar gaat het alleen maar over theologie. Onze samenwerking is veel praktischer."

Ook Brenninkmeijer heeft een soortgelijke ervaring. "In het bisdom is er het dekenaal pastoresberaad. Ik ben er niet vaak naartoe geweest. Er wordt daar veelal 'voorzichtig' gesproken. Ben ik wel orthodox genoeg? Wat zou de bisschop hiervan vinden? Dat ontbreekt in H4H helemaal."

"We waarderen elkaar en erkennen onze verschillen", zegt Wöhle. Maar dat is heel wat anders dan een oppervlakkige 'We zijn allemaal hetzelfde'."

"We moeten niet alleen omkijken naar de geschiedenis", zegt Stone. De beweging die in de Reformatietijd is ontstaan, gaat door. Dat is het hart van de Reformatie." Hij citeert het oude gezegde: *Ecclesia semper reformanda*. (De kerk moet telkens opnieuw worden hervormd.)

Stone vervolgt: "Van andere kerken leren we dingen die we zelf in de loop der eeuwen hebben verloren". In zijn kerk wordt tegenwoordig eenmaal per maand het avondmaal gevierd. "Dat was slechts vier keer per jaar. Dat hebben wij te danken aan de traditie van andere



V.l.n.r.: Wöhle, Brenninkmeijer, Leegte, Stone. Foto: Dirk Visser

kerken." Hij voegt eraan toe dat eenmaal per maand voor hem niet vaak genoeg is.

Brenninkmeijer: "We hebben veel van onze joodse wortels geleerd. Nu staan we meer open voor de Bijbel. Nog steeds is het bij gewone katholieken niet gebruikelijk om de Bijbel te lezen, behalve in de liturgie en bij speciale gelegenheden."

"Het gaat niet om de kerk", zegt Wöhle. "Het gaat om de mensen die in God geloven en die samen een beweging vormen. Dat is volgens mij de kern van de Reformatie. De kerk als instituut is belangrijk, maar niet het belangrijkste."

"Dankzij de Reformatie is de verhouding kerk-staat fundamenteel gewijzigd. Dat geldt voor alle kerken", aldus Leegte. "Vooraf voor de zogenaamde linker vleugel van de Reformatie, waaronder de dopers, was dit een belangrijk punt." Hij wijst op een ander aspect. "Zowel de rooms-katholieken, lutheranen en doopsgezinden werden in Amsterdam lange tijd niet volledig erkend als deel van de stad, waar de calvinisten het voor het zeggen hadden. We werden getolereerd, maar ook niet meer dan dat. Hetzelfde geldt voor de Reformed Church in het overwegend anglicaanse Groot-Brittannië."

Leegte herinnert aan de H4H-uitstapjes naar Woerden, waar de oudste lutherse gemeente van Nederland is, en naar

Gouda. De Grote Kerk was als een rooms-katholiek kerk gebouwd, maar is al lang een protestantse kerk. Er is volgens hem daar geen duidelijke scheiding tussen de rooms-katholieke en de protestantse periode. De Nederlandse identiteit is een combinatie van tradities.

Brenninkmeijer vervolgt: "We zijn een lange weg gegaan om bij elkaar te komen. Het gaat nu veel minder om de waarheid. Theologisch zijn we het vrijwel over alles met elkaar eens. De verschillen lijken nu eerder cultureel van aard. Vroeger was het: Jullie zijn een valse, een verkeerde kerk. Nu is het: jullie zijn anders."

Leegte: "Enige tijd geleden vond er in Amsterdam een internationale conferentie plaats van hoogwaardigheidsbekleders en theologen uit de RK, de Lutherse en de Doopsgezinde Kerk. Wij legden uit hoe wij in een geseculariseerde stad als Amsterdam werkten. Daarbij is de context heel bepalend."

Wöhle: "Samenwerking is voor onszelf geen probleem. Maar de hooggeleerde heren vonden dat wij regels overtraden. 'Dat kán toch niet.' Voor ons is theologie geen theoretisch iets; wij bedrijven theologie in de dagelijkse praktijk."

Ter afsluiting zegt Wöhle: "500 jaar Reformatie heeft in de samenleving tot meer aandacht voor het christelijk geloof geleid. Meer mensen zijn bewust geworden van waar het in de Reformatie om te doen was. Dat is een goede zaak."